

(17)

(D) IV. 1. Tantárgyleírások

Tantárgy neve: Mezőgazdaság földrajza (Az Általános társadalom- és gazdaságföldrajz c. tantárgy részeként)	
Mely szakokon oktatják: földrajz-, földrajz-x, geográfus szak	
Tantárgyfelelős neve: dr. Berényi István	Tantárgyfelelős beosztása: tud. tanácsadó

Tantárgy besorolása: főkéllégium	
Tantárgy heti óraszám: 2	tanóra elmélet
Tantárgy heti óraszám: 2	tanóra tantermi gyakorlat
Tantárgy heti óraszám: –	tanóra laboratóriumi gyakorlat
Előírt külső szakmai gyakorlat: –	
Tantárgy összórászám: 56	tanóra
Tantárgy félévigénye: egy	félév (a 2. szemeszter)
Számonkérés módja: kollokvium (és a 4. félév végén összevont szigorlat)	
Tantárgyhoz rendelt kreditek száma: –	kredit –

Tantárgy elsajátításához feltételezett tudásanyag, előképzettségi szint:

A középiskolai földrajz tankönyvek anyaga.

Tantárgy célja, célkitűzései:

A tantárgy célja az általános gazdaságföldrajzi 4 féléves kurzuson belül a világ mező- és erdőgazdaságáról fejlődéstörténeti, a mai helyzet szerint pedig zonális, ágazati, művelési mód és fejlettség szerinti áttekintést adni. A fentiekén kívül a féléves célkitűzés közé tartozik a kapcsolódó külkereskedelem és a környezeti kérdések elemzése. Tanárszakra a célkitűzések közé tartozik a tantárggyal kapcsolatos pedagógiai-módszertani készségek fejlesztése (súlypontozás, illusztrálás stb.).

A tantárgy évközi ellenőrzés módjai:

- szemináriumi dolgozat megadott témában (terjedelem 8-10 oldal)
- házi feladat (3 db)
- zárthelyi dolgozat
- gyakorlaton kiselőadás

A tantárgy tartalma:

- **Fejlődéstörténeti áttekintés** a növénytermesztés és állattenyésztés valamint az erdőgazdaság kialakulásáról, fejlődéséről, a haszonnövények és haszonállatok földrajzi elterjedéséről.
- **A természeti alapokon nyugvó nemzetközi munkamegosztás** a mező- és erdőgazdaságban. Ez az anyagrész tartalmazza, hogy egy-egy természetföldrajzi zóna milyen adottságok alapján, milyen növényi és állati termékekkel szerepel a nemzetközi gazdaságban, illetve a geográfiának a termelés kapcsán milyen környezeti hatásokkal kell számolni. Zónák: trópus (belső és savanna); melegen mérsékelt öv (száraz és nedves szubtrópus, sivatagok); mérsékelt öv, hűvösen mérsékelt öv; hideg öv.
- **Az ágazati rész** a növénytermelést és állattenyésztést a fontosabb termékek alapján foglalja össze. A fontosabb gabonafélék, ipari és gumós növények, szőlő-, gyümölcs és zöldségfélék termelésének földrajzi megoszlása a fontosabb termelő országok között (abszolút mennyiségek, és egy főre jutó termelés). Aratási naptár. A nemzetközi kereskedelem. Géncentrumok, géngazdálkodás, nemesítés. Vetőmagtermelés.
- **A haszonállat-tenyésztés és hústermelés** földrajzi megoszlása a fontosabb országok szerint (abszolút mennyiségek és egy főre jutó hústermelés). A biológiai alapok megújítása az állattenyésztésben, ennek hatása a termelékenységre és a termelés területi differenciálására.
- **A világóceán és belvizek** szerepe az élelmiszertermelésben. Tengeri, folyami és tavi halászat. Ivadékszaporítás. Tartósítói kapcsolatok. Haszonnövény termelés a tengerekben. Környezeti kérdések.
- **A művelési módokon** belül a talajváltó gazdálkodást, árasztásos rizstermelést, az ültetvényes- és ranchgazdálkodást foglaljuk össze.

(D) IV. 1. Tantárgyleírások**FOLYTATÁS**

Tantárgy neve: Mezőgazdaság földrajza

A tantárgy tartalma folytatás:

- A **fejlettségi kérdéseken** belül az árutermelés fokát, a termelés-ráfordítás viszonyát, az agrotechnika színvonalát és a munkaerőigényt vizsgáljuk. Ide tartozik még a területi szakosodás, ezen belül a termőtájak tárgyalása. Az üzemmódoakon belül a szakosított nagyüzemi mezőgazdaság típusait (monokultúrás, vegyes és kombinát jellegű gazdaságokat) tárgyaljuk.
- A célkitűzéseknek megfelelően megvilágítjuk még a mező- és erdőgazdaság országoként eltérő szerepét a foglalkoztatásban, a nemzeti jövedelem termelésében, a lakosság migrációjában, valamint a mezőgazdaság iparosodásának, tulajdoni, tőke, tudományos-technikai feltételeit.

Kötelező és ajánlott jegyzetek, irodalom jegyzék:

- Grig D. B.: A világ mezőgazdasági rendszerei. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1980.
- FAO. The State of Food and Agriculture. Roma, 1994.
- A világ helyzete. (Sorozat.) Budapest, 1994-1998 számái
- KSH Tájékoztatói Főosztály: Nemzetközi Statisztikai Zsebkönyv. Budapest, 1998.

A tantárgy tárgyi szükségletei:

- tanterem, táblák, íróeszközök
- írás-, diavetítő, egyéb demonstrációs eszközök (oktatófilm)
- falitérképek, atlaszok
- nemzetközi statisztikai zsebkönyvek

Tantárgyi vonatkozású kutatások:

Az előadó, a gyakorlatvezető és más tanszéki munkatársak tollából belföldön és külföldön publikációk jelentek meg. Mezőgazdasági tárgyú OTKA kutatást is telepítettek a tanszékre. Számos belföldi és külföldi tudományos konferencián tartottak a tanszék munkatársai előadásokat.

A tantárgy minőségbiztosítási módszerei:

A tanszéki kutatásokon kívül a FAO és más időszakos és rendszeres nemzetközi kiadványok a világ mező- és erdőgazdaságáról, valamint a halászatról rendszeresen rész- és összefoglaló tanulmányokat közölnek. A hazai agrár- és földrajzi szakirodalom is jelentősen szolgálja a szakmai fejlődést és szelekciót.

A tantárgy fejlesztési politikája:

A fő irány a tantárgy korszerűsítése. A tudományos- és műszaki fejlődés és a világgazdaság változásai állandó korszerűsítésre kényszeríteneek. Ehhez igazodva a demonstrációs eszközöket is fejleszteni kell.

Személyi feltételek (létszám, felkészültség):

Az előadásokat dr. Berényi István tudományos tanácsadó, DSc tartja, a gyakorlatokat dr. Vidéki Imre egyetemi adjunktus, PhD vezeti.